

КОНКУРСИ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Перцова Н.І.

Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
м.Запоріжжя, Україна

Конкурси професійної майстерності в освітянській галузі стають останнім часом об'єктом уваги не лише організаторів освіти, але й привертають увагу науковців, є предметом дослідження різних аспектів їх підготовки, організації і проведення.

Питанням розвитку професійної компетентності, різним аспектам проблеми присвячено багато досліджень і спостережень. Професійну компетентність, пов'язану з професійною діяльністю досліджували Ю.К.Бабанський, Н.В.Кузміна, Н.В. Нємова, О.Н.Родина. Робіт, присвячених проблемі розвитку професійної компетентності саме в процесі участі педагогів у конкурсі професійної майстерності, дуже мало або розглядаються лише окремі аспекти (науково-методичний супровід учителів-учасників конкурсу, конкурсний рух у адаптації молодого фахівця, форми конкурсних випробувань та типи конкурсних завдань, організаційно-педагогічні умови забезпечення мотивації професійного зростання вчителів – учасників конкурсу та інші). Нам відоме лише одне дисертаційне дослідження: Пахомова Олена Михайлівна, тема дослідження – «Конкурси професійної майстерності як засіб підвищення кваліфікації вчителя» (<http://www.dissercat.com/content/konkurs-professionalnogo-masterstva-kak-sredstvo-povysheniya-kvalifikatsii-uchitelya>). Таким чином можна виділити протиріччя між зростанням ролі педагогів, управлінців, методистів – працівників освіти у реформуванні освіти, а з іншого боку падінням престижу педагогічної професії (професійної діяльності в галузі освіти), між випадками формального підходу щодо організації конкурсів професійної майстерності та високим потенціалом конкурсів у розвитку професійної компетентності.

З точки зору реалізації потенціалу конкурсів у розвитку професійної компетентності педагогічних працівників важливим є визначення факторів і

організаційно-педагогічних умов щодо реалізації потенціалу конкурсного руху щодо розвитку професійної компетентності.

Спостереження в процесі проведення конкурсів професійної майстерності в КЗ «ЗОППО» ЗОР (конкурси «Вчитель року» (всеукраїнський), «Методист року», «Лідер освіти», «Мій кращий урок» (обласні) дозволяють виділити організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності його учасників: заходи щодо підготовки і проведення конкурсу, управлінсько-організаційне забезпечення: пакети документів і їх зміст, технології проведення змагань (тренінги, майстер-класи, конкурси-есе, анкетування, підготовка та проведення відкритих занять, заходів, або їх елементів, розробка локальних актів, реалізація міні-проектів, тощо), форми представлення досвіду і критерії оцінки конкурсних випробувань, що дозволили б об'єктивно оцінити конкурсні випробування, продукти професійної діяльності, представлені на конкурс, експерти і власне експертна оцінка. Все це є зовнішніми умовами формування і розвитку професійної компетентності педагогічних працівників.

До факторів внутрішніх відносимо знання і вміння конкурсанту щодо об'єкту його професійної діяльності – педагогічної, методичної, управлінської – та власне самої діяльності (методика викладання предмету – для педагога, теорія і технології управління організацією – для керівників освітніх закладів, технології методичного супроводу розвитку персоналу – для методистів), професійно важливі якості – такі, що дозволяють стати успішними в професії, досвід професійної діяльності. Активність в професійному зростанні – не менш важливий фактор: інтерес до професійної діяльності, спрямованість у професії, потреби і мотивація, ціннісне ставлення до професійної діяльності – зумовлюють таку активність. Точкою відліку, «пусковим механізмом» у розвитку компетентності як готовності, здатності до розв'язання проблем, що виникають у професійній діяльності, внутрішнім чинником є професійна самосвідомість педагога-учасника конкурсу професійної майстерності, рефлексія професійної діяльності. На кожному етапі конкурсу – підготовка і включення до підготовки участі у конкурсі, власне конкурсні випробування,

підсумковий етап – етап рефлексії результатів участі у конкурсі - організаційно-педагогічні умови на кожному з етапів набувають певного змісту, як психологічного, так і операційно-діяльнісного.

З моменту появи ідеї проведення конкурсів професійної майстерності в 1989 році, засновником якого стала «Учительская газета», яка виникла за аналогією американського конкурсу «Національний учитель року США, сутність проведення суттєво змінилася; від проведення «педагогічного свята» до професійних випробувань, мотивації професійного зростання його учасників.

До позитивних сторін конкурсів можна віднести:

- розвиток активної життєвої позиції конкурсанта, прагнення самопізнання (в першу чергу – власної професійної компетентності), самовдосконалення, само актуалізації;
- створення позитивного мотиваційного середовища для професійного розвитку учасників конкурсу;
- перехід від формальної адміністративної оцінки на об'єктивні, за заданими критеріями і показниками, такими, що базуються на результатах та результативності професійної діяльності;
- створення та підтримка позитивного іміджу педагогічного працівника, керівника освітнього закладу;
- рефлексія власного досвіду професійної діяльності як основа самовдосконалення, саморозвитку;
- узагальнення інноваційного досвіду педагогічної, методичної та управлінської діяльності;
- впровадження інноваційних ідей в освітянську галузь області.

Аналіз спостережень свідчить про те, що в організації і проведенні конкурсів професійної майстерності є елементи формалізму, що гальмують розвиток професійної компетентності учасників:

- негативне ставлення колег до учасників конкурсів на відміну від створення атмосфери відкритості, взаємодопомоги та дружнього ставлення;
- формальний підхід з боку організаторів конкурсів: нечіткий організаційний компонент, відсутність або некоректність, незрозумілість запропонованих критеріїв і показників, а відтак і формальна експертиза конкурсних матеріалів і випробувань, їх необ'єктивність;
- стресогенність, напруженість ситуації участі в конкурсі;
- перевантаження конкурсанта в процесі підготовки до участі у конкурсі (підготовка триває під час звичайної роботи), використання особистого часу та ін;
- недостатньо використовуються можливості випробувань, або презентації матеріалів за дистанційною формою.

Розуміння причин, за яких реалізується весь потенціал конкурсів професійної майстерності у розвитку професійної компетентності педагогічних працівників і управлінців, та тих кроків, що призводять до формалізації змагань дозволяють ефективніше його використовувати.

Література:

1. (<http://www.dissercat.com/content/konkurs-professionalnogo-masterstva-kak-sredstvo-povysheniya-kvalifikatsii-uchitelya>)
2. Конкурси професійного майстерства як средство самосовершенствования лично-профессиональных качеств педагога//Пекарских Н.І. Педагогическое образование в России, 2013, №5,С. 140-145.